

מאוצרות הפרשה

וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם (ט, כב)

וברש"י: ויברכם – ברכת כהנים. יברכך, יאר, ישא.

כאן ירדה השכינה הקדושה, אהרן ברך את ישראל בברכת כהנים. מדוע רק עכשיו ברך את העם ולא קודם לכן? באר ה"מקרי דקדקי": בשלחן ערוך נפסק כי כהן שאינו אוהב את ציבור המתפללים שהוא עומד לברך, או שהציבור לא אוהב אותו, לא ישא כפיו.

והנה, אהרן הכהן הרי עשה את העגל, ויתכן שהיה בליבו כעס על עם ישראל מדוע הביאו אותו למצב שנאלץ לעשות כן. גם עם ישראל מצידם כעסו על אהרן שהחטיאם בעגל. ומאחר וכעסו זה על זה – לא יכול היה אהרן לברכם בברכת כהנים. אבל עתה משווקרבו כל הקרבנות, הקב"ה סלח לכולם ונעשו אוהבים – שפיר יכול אהרן לברכם ולומר מתוך אהבה אמיתית "יברכך ה' וישמרך", כדי לברך אדם מכל הלב צריך לחוש כלפיו רגש של אהבה.

וסיפר רבי שמעון דוד פינקוס זצ"ל (בספרו תפארת אבות): פעם נגשה אליי אשה, ובקשה ש"הרב יתפלל עבור בני" ... ובעל כרחי נתנה לי עשרים שקלים. לקחתי את הכסף בכדי לא לפגוע, הלכתי מיד לפינת הרחוב וקניתי לעצמי פרוסת עוגה ושתייה. לאחר שהרגשתי טוב בזכות האכילה והשתיה, הוצאתי את הפתק עם השם של הבן, וברכתי והתפללתי עבורו בהתלהבות, תפילה מכל הלב. (ברינה יקצורו)

ויקרבו וישאם בכותנתם (י, ה) שואל רבי יהונתן אייבשיץ, מדוע נשאו אותם דווקא בכותנותיהם? ומתוך, הנה האבן עזרא כתב, שמעשה זה היה בשבת, ובש"ע סי' ש"א סעי' א' כותב שאסור לטלטל מת בשבת, אלא ע"י ככר או תינוק, וא"כ איך סחבו אותם? והתשובה, שהש"ע שם סעי' ד' פסק, שלא הצריכו ככר או תינוק, אלא למת ערום, אבל אם הוא בכסותו, לא צריך ככר או תינוק. וזהו שאמר "וישאום בכותנתם", שבכוזה מקרה אין איסור טלטלול. (פדושי בתק)

מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא (יא, לד) המלה "יבא" נכתבת בדרך כלל ללא האות ו', ואילו כאן היא כתובה עם ו' – "יבוא". מדוע? באר רבי חיים קניבסקי זצוק"ל: הרי ישנם שבעה משקים המכשירים לקבל טומאה – י"ד שח"ט ד"ם [יין, דם, שמן, חלב, טל, דבש ומים], כמבואר במסכת מכשירין (ו, ד), וכאן הוזכרו רק המים. לכן נקט הכתוב "יבוא" עם ו', ללמדנו כי מלבד המים, ישנם עוד ששה משקים המכשירים לקבל טומאה. (לאור הנר)

אל תשקצו את נפשתיכם... והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני (יא, מג) ה"חתם סופר" אומר: כאשר אדם הולך בשוק ורואה מאכל האסור באכילה, וחושב על איסור האכילה הזה, על ידי כך הוא זוכה לקיים באותם רגעים מצוה, בהתגברו על ההזדמנות שנקרתה לפניו, של אכילת המאכל הזה.

והנה, ניתן לקיים מצוה זו לא רק במאכל המוכן לאכילה, כי אם גם בראית חמור או סוס – על ידי שאדם יזכיר לעצמו כי הם נאסרו עליו באכילה.

איזו ידיעה נפלאה זו! כמה מצוות אנו יכולים להרויח בזכותה!! (לאור הנר)

ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים, והקרב לפני ה'. ואל בני ישראל תדבר לאמור, קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעולה (ט, ב-ג)

רבים שואלים מדוע אצל אהרן נקבע העגל לחטאת ואילו אצל בני ישראל נקבע גם העגל לעולה? כידוע בא קרבן העולה לכפר על הרהורי חטא, וחטאת על עבירה בפועל (ירושלמי יומא, ח, ו ועוד). בשל כך התחילה התורה ב"ואם עולה קרבנו", כי ההיראה תמיד קודם למעשה. בחטא העגל, לא חטא אהרן במחשבה. כוונתו היתה טובה הוא ניסה לעכב כל פעולה בתקוה, שבינתיים יחזור משה. אולם בפועל נוצר העגל. לכן עליו להביא רק חטאת על המעשה שנעשה בפועל. אלה שדרשו לעשות את העגל, חטאו הן במחשבה והן במעשה, לכן היה עליהן להביא גם עגל לעולה (כלי יקר)

בתורת כהנים מוסבר מדוע היה עליהם להקריב (שעיר) יותר מאשר אהרן, שעשה בפועל את העגל, כי כעת גלגלו עליהם גם את חטא מכירת יוסף, כי הם טבלו את כתונתו בדם שעיר עזים. רבים שואלים מה הקשר בין מכירת יוסף לחטא העגל? כמה הסברים ניתנו לכך. באגדות הו"ל מוסברת ההתנכלות של האחים ליוסף בשני אופנים: הם כאילו ראו, שירבעם בן נבט יהיה מצאצאי יוסף והוא יגרום הרבה צרות וגם יחטיא את העם בהעמידו עגלי זהב. לנימוק זה היה תוקף, עד אשר הם בעצמם עשו את העגל. לאחר מעשה זה, באיזו זכות הם רצו להתנכל ליוסף על אותו חטא עצמו? (הגהות מהר"ד)

הסבר אחר ניתן, כי השבטים טענו, אם יש ליוסף טענות עליהם, במקום להביאן לאביו, מדוע אינו מוכיח אותם ישירות, כדי שיתקנו את מעשיהם? אולם כעת במעשה העגל, כאשר הוכיחו אותם, וזה לא עזר. חור בנה של מרים אף שילם על כך בחייו, כי הם הרגו אותו על אשר הוכיחם. לכן חטא העגל עורר מחדש את חטא מכירת יוסף (משך חכמה).

קח לך עגל בן בקר לחטאת (ט, ב)

וברש"י: "קח לך עגל" – להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה. הקשה הישפתי חכמים, הרי שופר, אסור שיהיה מקרן של פרה משום שאין קטיגור נעשה סגור. איך יתכן אפוא שעגל עצמו יובא כדי לכפר על מעשה העגל? בספר "שער בת רבים" תירץ, כל מה שאומרים ש"אין קטגור נעשה סגור" הוא באופן שאותו חפץ שנעשה בו חטא – אותו רוצים לעבוד את ה'. במקרה זה החפץ מזכיר את עוון האדם. אבל כאשר בא האדם לכפר על גוף העוון – אז אדרבה, כי כשבאים לכפר על החטא, דוקא עם מה שעשו את החטא – אתו יש לכפר! דוגמא נוספת הוא קרבן הפסח, התורה אומרת שלקרבן פסח יש לשחוט טלה. מדוע דוקא טלה? כי בני ישראל עשוהו עבודה זרה במצרים. ומדוע לא נאמר גם כאן שאין קטגור נעשה סגור? כי אדרבה, כשבאים לכפר על הדבר עצמו – יש לכפר עליו בדבר עצמו שנעשה בו החטא. לכן כשבאים לכפר על מעשה העגל, מביאים דוקא קרבן עגל. (ברינה יקצורו)

ככל שיש יותר קירבת ה' – מקבלים באהבה גזרות קשות!

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר דָּבַר ה' לֵאמֹר בְּקִרְבִי אֶקְדֹּשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכְבֹּד וַיְדַם אֶהֱרֹן. (י', ג')

לכאורה יש להבין: מדוע ביחס ל'קרובי' – נאמר 'אקדש', ואילו 'על פני כל העם' – 'אכבד'? מה פשר שינוי הלשון בפסוק? את התשובה נבין על פי המעשה הבא: היו אלו ימי מלחמת העולם הראשונה. השפעותיה הקשות של המלחמה ניכרו גם הרחק מאזורי הלחימה. בארץ ישראל שרר רעב, ובעקבותיו התפשטו במהירות מגפות ומחלות נוראיות אשר הפילו חללים רבים בכרם בית ישראל. כמעט לא היה בית אשר אין שם מת.

בביתו של הצדיק הירושלמי, רבי אריה לוי זצ"ל, שררה באותה עת דאגה עצומה. אברהם בנימין, בנו הפעוט בן השנה ומחצה היה מוטל על המיטה, לאחר שנדבק אף הוא באחת מן המגפות. גופו הכחוש ופניו החיוורות איששו את חוות דעתו של הרופא, ולא הותרו מקום לספק: מצבו אנוש. ספק רב אם ישרוד יותר מימים אחדים. ערב שבת קודש. על יד הנרות עומדת האם הגדולה, הרבנית צפורה חנה, ושופכת את לבה בתפילה ותחנונים לפני היושב במרומים שישלח מהרה רפואה שלמה מן השמים לבנה הגוסס, ששכב בסמיכות על מטתו. מפעם לפעם נגשה אליו וטפלה בו במסירות רבה. בפרטות המעטות שהיו ברשותה רכשה עבורו חלב עזים והשקתה בו את הילד הרך. אך הגזרה נגזרה! מחלתו של הילד גברה, ובשבת בבוקר הוא החזיר את נשמתו הטהורה ליצורה... נצבה הרבנית ליד מיטת בנה האהוב, ובגורת נפש עילאית קבלה החלטה שלא לבכות. הן אסור להתאבל בשבת קודש! וגם אם הכאב העצום מאיים להתפרץ – היא תתאפק ולא תפגין כלפי חוץ את צערה. בכוחות על אנושיים חזקה את בני הבית, ניחמה ועודדה אותם. "שבת היום!" קראה מפעם לפעם. בביתו של רבי אריה לוי נשמעו זמירות השבת כרגיל, וגם לשכנתה שדפקה על דלת הבית לא ספרה דבר. "שבת היום, ואיך אוכל לצערה?..." – הסבירה לבני ביתה. רק כשיצאה השבת הרשתה לעצמה להתאבל על בנה מחמדה שנלקח ממנה, והוא בן שנה וחצי בלבד. לא היה זה הבן היחיד ששיכלו רבי אריה ואשתו. עוד שלשה ילדים רכים נלקחו מעמם בימי מלחמת העולם הראשונה, אך משנפטרו הבן אברהם בנימין התקשו במיוחד להתנחם עליו. היה זה ילד פלא של ממש. בהיותו בן חודשים אחדים החל לדבר. בעודו פעוט כבן תשעה חודשים היה מברך ברכת שהכל קודם שהיה יונק את חלב אמו. כשגדל מעט הייתה הבנתו כשל נער ממש. עתה נלקח מהם האוצר היקר ועלה בסערה השמימה. בעת שישבו שבעה על בנם יקרים, נכנסו לנחם זוג עולים מרוסיה. הם הכירו את הילד ונקשרו אליו מאד. אותה שעה הייתה שקועה הרבנית בתפילת מנחה בדבקות מופלאה. הביט בה בני הזוג והשתוממו. השלווה שהייתה נסוכה על פניה בתפילתה הפליאה אותם במיוחד. "כנראה שמחמת האסון שפקד אותה – נשתבשה עליה דעתה", אמר הבעל לרעייתו בשפה הרוסית. "אם היא מסוגלת להתפלל ככזו כוונה, לבטח לא חשה בעוצמת האסון שארע לה!". לאחר שסיימה להתפלל, פנתה אליהם הרבנית: "שמעתי את דבריכם". בני הזוג הופתעו לשמוע שהרבנית שולטת ברוסית. "דעו לכם, כי לא השתבשה עליי דעתי, חלילה. אך מקבלת אני את גזר הדין באהבה. חז"ל הקדושים קבעו כי שלושה ימים ראשונים לבכי, ואחר כך כבר אין לבכות! "כתוב במדרש שיהושע בן נון – לא היו לו בנים כי אם בנות, והוא יושב ולומד עם כל התינוקות שלא הספיקו בחייהם ללמוד תורה. כעת זכיתי שבני שבני לומד תורה מפי יהושע בן נון, ולמה אבכה?", סיימה האם הדגולה את דבריה. הרי לנו, כי אנשים שאינם חזקים דיים באמונה תמימה – מתקשים מאד לעכל ולהשלים עם גזרה קשה, אך אדם הקרוב באמונתו לה' יתברך – מקבל בהכנעה גם דברים שנראים על פניהם קשים, מתוך הבנה שורשית כי כל מה שה' עושה – הכל לטובה.

ומכאן, תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של בעל השואל ומשיב: שכן הנה, ככל שאדם קרוב יותר אל ה' ואל תורתו – ביכולתו לקבל ולהשלים עם גזרה קשה המוטלת עליו, מתוך אמונה תמימה שהכל מאתו יתברך, וכל מה שעושה ה' הכל לטובה. לעומת זאת, אצל אנשים קטני אמונה חזרויים אמונה ויראה בה', להם תקשה ותכבד גזירת שמים, ואמונתם – החלשה בלאו הכי – אף עשויה להתערער, חלילה, יותר. זהו אמר משה רבנו: "הוא אשר דיבר ה' בקרובי אקדש" – אצל 'קרובי' הקרובים אל ה', מביאה הגזרה של פטירת בני אהרן, ל'אקדש' – לקידוש שמו יתברך ולחיוזוק האמונה בו. אבל "על פני כל העם אכבד" – ביחס להמון העם שאינם בעלי מדרגה באמונה, מיתתם של נדב ואביהוא מביאה דווקא ל'אכבד' – לכבוד ולקושי בהבנה על מה יצא הקצף מאת ה'. (מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

שכח לעשות מכירת חמץ, ורוצה לבטל את קניית הויסקי תוך 14 יום מהקניה

שאלה: יומיים לפני פסח נפטר אבי, ומחמת הבהלה והצער שכחתי למכור את החמץ לגוי דרך הרב, כפי שאני רגיל למכור כל שנה. לאחר הפסח מצאתי שהבקבוק ויסקי היקר השוה אלפיים שקל, נשאר בבית כל הפסח, וכיון שלא מכרתי אותו, הרי זה חמץ שעבר עליו הפסח, ואני צריך לשפכו. עלה בדעתי רעיון, הרי זה עדיין בתוך 14 יום של הקניה, נגשתי לבעל החנות, ואמרתי לו אפשר לבטל קניה תוך 14 יום, אני מבטל את קניית הויסקי, אבל אני מודיע לך כדי שלא תכשיל אחרים, ששכחתי למכור את החמץ, ביטול חמץ עשיתי, גם בדיקת חמץ עשיתי, אבל מכירה לא. **טענת המוכר** אני מוכן לבטל את המקח אבל רק אם תחזיר לי את המוצר שקנית ממני, אבל קנית ממני מוצר טוב, וכעת אתה מחזיר לי מוצר פגום, כי מה אני יעשה עם ויסקי שעבר עליו הפסח. **טענת הלוקח** אין כאן שינוי בויסקי עצמו, אלא בדינים של הויסקי, ועל זה נאמר שחמץ שעבר עליו הפסח, אומר לו הרי שלך לפניך, ולכן תקבל את זה בחזרה, ואתה יכול לעשות עם זה מה שאתה רוצה. הצדק עם מי? **תשובה:** יכול לבטל את המקח, כי המוכר לא יפסיד כלום, מביטול המקח, כי אם יתברר שהמקח היה של המוכר בפסח, והמוכר הרי מכר את החמץ בכל מקום שהוא, גם אם אינו יודע היכן הוא, וממילא הויסקי לא נאסר. **מקורות ונימוקים:** ראשית יש לדון אם אכן הויסקי נאסר לגמרי, שהרי הוא בדק את החמץ, וגם ביטלו, ולא עבר על כל יראה בפסח. אלא שכתב בשו"ע (א"ח סימן תמ"ח ס"ה) חמץ שנמצא בבית ישראל אחר הפסח, אסור אע"פ שביטל. וכתב במשנה ברורה (סי"ג כ"ה) ואיסורו הוא אפילו בהנאה. ואע"פ דכשביטלו אינו עובר בכל יראה מ"מ חששו חכמים שאם נתירו כשביטלו, הרי עשה הכל כדיון, ודעתם דע"פ בהנאה אין לאסור, ובמקום הפסד מרובה יש לסמוך עליהן. אמנם נראה שגם לפוסקים אלו, דווקא אם בדק כדיון היינו שבדק יש אחרונים שכתבו דאפילו בדק ג"כ כמנהגנו, ונמצא חמץ לאחר הפסח ג"כ אסור בהנאה, דלא חילקו בדבר, ויש מן האחרונים שמקילים בבדק וביטול ונמצא אח"כ, דמאי הוי למעבד, הרי עשה הכל כדיון, ודעתם דע"פ בהנאה אין לאסור, ובמקום הפסד מרובה יש לסמוך עליהן. וכמו שנראה מהבדיקה שעשה כאן, שאפילו בקבוק ויסקי גדול לא ראה, אין זה נחשב לבדיקת חמץ כלל, ונמצא שהיה שם רק ביטול חמץ, והחמץ אסור בהנאה. והנה יש לדון מה הכוונה שאפשר להחזיר את המוצר תוך 14 יום, האם הכוונה שאפשר לבטל את המקח, או הכוונה שיש לו את הזכות להתחרט ולמכרו לו בחזרה, והמוכר חייב לקנות את המוצר בחזרה, אבל אין זה מקח טעות למפרע. ונפק"מ בענייננו, שאם המקח בטל למפרע, וזה תלוי בדעת הלוקח, א"כ בענייננו הלוקח ביטל את המקח, ומתברר למפרע שהויסקי היה של המוכר, ואף שעבר עליו הפסח, יכול לומר לו הרי שלך לפניך, כיון שזה היוק שאינו ניכר. וכמבואר בשו"ע (ח"מ סי' ס"ג ס"א) שגול חמץ ועבר עליו הפסח, יכול להחזיר את החמץ ולומר לו הרי שלך לפניך. אבל אם המוכר צריך לקנות את המוצר מחדש, אם כן יכול המוכר לומר לו, איני חפץ לקנות מוצר פגום, גם אם זה פגום רק רוחנית, אבל זה לא שוה כלום. ונראה שגם אם המקח בטל למפרע, אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך, כי מה שגולן יכול לומר לו הרי שלך לפניך, כי באמת החפץ שייך לנגזל, אלא שהתורה הקנה את החפץ לנגזל לענין שיהיה חייב באונסין, ואם מחזיר לו את החפץ בעין, ואין כאן היוק ניכר, יכול לומר לו הרי שלך לפניך. אבל כאשר מכר לחבירו, והתנו שיוכל להחזירו תוך 14 יום ולבטל את המקח, הרי בימים אלו הוא היה לוקח לכל דבר, אלא שהתנו שזה מקח על תנאי שיוכל לחזור בו, ובוזה גם אם אירע היוק שאינו ניכר, לא זה היה כלל התנאי, ואיך יוכל לומר הרי שלך לפניך, והרי זה לא היה שלו. כי הגדר של החזרת המוצר הוא תנאי שהלוקח יוכל לבטל את המקח תוך 14 יום, וזה דומה לסוגיא שנפסקה בשו"ע (ח"מ סי' קפ"ו ס"א) הלוקח כלים מבית האומן לשגורן לבית חמיו, ואמר לו אם מקבלים אותם ממני אתן לך דמיהם, ואם לאו אתן לך שכר מועט. שמבואר בתנינות המשפט (פ"ק) שכל זמן שלא גילה דעתו שאינו רוצה את המקח יש לו דין לוקח, וגם בענייננו יש לו דין לוקח, ואינו יכול לומר לו "הרי שלך לפניך". ומ"מ נראה שיתכן שהמוכר צריך להסכים לבטל את המקח, ואינו יכול לסרב, והטעם שאם המקח בטל, אם כן הויסקי היה בפסח של המוכר, והמוכר הרי מכר את חמצו בכל מקום שהוא, ואף שלא ידע שהויסקי גם שייך אליו, מ"מ בשטר מכירת חמץ יש סעיף שאפשר למכור את החמץ בכל מקום שהוא, גם מה שלא ידוע לו כעת. ואם כן יש כאן זה הנחה וזה לא חסר, הלוקח נהנה שלא יפסיד את כספו, והמוכר לא חסר כיון שלא יפסיד את כספו, ואולי כופין אותו על מדת סדום, שלא יסרה לבטל את המקח. (הגר"י זילברשטיין שליט"א, ווי העמודים)

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות גייר - שרון להולדת הבן - הנכד משפחות פלדמן - גרוזמן להולדת הבן - הנכד - הנין
משפחות שטרנברג - הרב נשר להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחות דז'לובסקי - ראבד להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחות נזרי להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות גני הדר-עמישב: משפחות דיאמנט - הרב יוסף לבל (מרכז העיר) לאירוסים הבן הנכד משפחות פרסיק להולדת הבן הנכד משפחות ציילר - אקרמן להולדת הבן הנכד

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

